

ג ל י ר נ ר ת ל ע י ר ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע
ע ר ו כ י ם ב י ד י נ ח מ ה ל י ב ו ב י ן
י ו ״ ל ע ״ י מ ו ס ד ת ו ר ה ו ה ש כ ל ה ל מ ב ו ג ר י ם ו ל נ ו ע ר
ה ס ת ד ר ו ת נ ס י מ ז ר ח י ב א מ ר י ק ה

ב"ה

י"רא (תשי"ח)

י"ח י"ד - כא

ה ס ו ה ל ג ל י ו נ נ ו ג מ ג ל י ו נ ו ת ו י ר א ת ש י"ב, ת ש י"ג ס ע ס ק ו א ף ה ם ב פ ס ו ק י ם א ל ה .

סאלות כלליות:

1xx פסוקים אלה (י"ז-כ"א) עומדים בין שני חלקי הפרק. בין: א - ט"ו בקור המלאכים אצל אברהם, ובין כ"ג - ל"ג תפלת אברהם בעד סדום.

ש י ם ל ב : י' : ... ו ה נ ה ב ן ל ש ר ה א ש ת ך
י' ד : ... ו ל ש ר ה ב ן .

י"ט : כ י י ד ע ת י ו ל מ ע ן א ש ר י צ ו ה א ת ב נ י ן ו א ת ב י ת ו א ח ר י ו
ו ש מ ד ו ד ר ך ה' ל ע ש ו ת צ ד ק ה ו מ ש פ ט

כ"ה : ה ס ו פ ט כ ל ה א ר ץ ל א י ע ש ה מ ש פ ט ?

ה ס ב ר מ ה ו ה ק ט ר ה פ נ י מ י ב י ן פ ס ו ק י ן ו ל מ ה ש ל פ נ י ה ם ו ב י ן פ ס ו ק י ן ו ל מ ה ט א ח ר י ה ם ?

2x בפסוקינו מדבר ה' אל אברהם בפעם הששית.
ה ס ו ה : י ב א - ג ; י ב ז ; י ג י"ד ; י"ו ; י"ז ;

ה ס ב ר כ מ ה ט ו נ ה ה ת ג ל ו ת ז ו ב מ ה ו ת ה מ כ ל ה ק ו ד מ ו ת .

3. כ. זעקת סדום ועמורה כי רבה.

רד"ק: ופירוש "זעקת" שהיו זועקים העטוקים, בין מהם בין מארצות אחרות שבאים או עוברים שם, זועקים חמס מרוב העושק.
אע"פ שהיו עושים תועבות אחרות, לא נחתם גזר דינם אלא על החמס כי לא יסבול האל החמס לאורך זמן, כי הוא הפסד יישוב העולם, כמו שראינו גם כן באנסי דור המבול.

1) מהו הקטי הדקדוקי טרצה רד"ק ליטב בדבריו הראשוניים?
וע' גליון וירא תשי"ב (2)

2xx) מהי הראיה לכך, שלא נחתם גזר דינם של סדום ועמורה אלא על החמס (=הגזל), והלא בפרק יט' רואים אנו אותם חוטאים בתועבה אחרת ולא בגזל עניינם?

3) מניין לו שלא נחתם גזר דינם של דור המבול אלא על הגזל?

ה"א ארדה נא ואראה הכצעקתה הבאה אלי עטו
רס"י: למד לדיינים שלא יפסקו דיני נפשות אלא בראיה, הכל כמו שפרטתי בפרטת הפלגה.
ד"א: ארדה נא לסוף מעטיהם.

והטוה:

י"א ה' ד"ה וירד ה' לראות: לא הוצרך לכך, אלא בא ללמד לדיינים שלא ירטיעו הנידון עד שיראו ויבינו.

1) מה קשה לו בסני המקומות?

2) הסבר למה שנה רס"י לשונו במקומו מן הלשון שאמר בי"א ה' ד"ה וירד... (שים לב שבפ' נח הוסיפו למלת "יראו" גם "ויבינו", ולא עשה כן במקומו!)
3x) מה ההבדל בין שני פירושי רס"י למקומו?
4xx) האם בפירוש ראשון מפרט הוא את הירידה או את הראיה?
5xx) ומקשה הרא"ם על פירושו השני למקומו:

מאחר שפירט בד"א שהירידה היא סכלית "לרדת לסוף מעטיהם", למה לא פרט גם שהראיה היא סכלית כמו (קהלת) "ולבי ראה הרבה חכמה"?

6) למה הסתפק רס"י בפירושו לנח בפרוט אחד ולא הביא גם את הד"א שם, כפי שהביאו אצלנו?

ה"א ארדה נא ואראה הכצעקתה הבאה אלי עטו כלה
ואם לא אדעה

רס"י ד"ה הבאה אלי עטו: וכן עומדין במרדם כלה אני עושה בהם, ואם לא יעמדו

(וירא חשי"ה)

במדד, ארעה מה אעשה להפרע מהם ביסורים ולא אכלה אותן. כיצא בו מצינו במקום אחד (שמות ל"ג ה') "ועתה הורר עדיך מעליך וארעה מה אעשה לך", ולפיכך יש הפסוק נקודה פסיק בין "עשו" ל"כלה" כדי להפריד חיבה מהברחה.

1. כמה קשיים בפסוקנו רצה רש"י לישב ואלו הם?
- 2x. גור אריה מקשה: לשם מה מוסיף רש"י על מלת "עשו" שבפסוק גם את "וכן עומדים במדרם" - מה חיקן ע"י כרף?
3. כמה מטייע הפסוק שמוח ל"ג ה' להבנת פסוקנו?
- 4x. השוה לפסוקנו את שני הפסוקים הבאים:

שמות י"א א': כשלחו כלה גרש יגרש אתכם.

ירמ' מ"ו כ"ח: כי אעשה כלה בכל הגוים אשר הדחתך שמה.

 האם דומה השמוש במלה "כלה" במקומנו לאחר משני לשונות כלה בפסוקים הנ"ל? או האם הוראתה ותפקידה התחבירי של "כלה" במקומנו אחר הוא?

ה. כ"ה הכצעקתה הבאה אלי עשו כלה ראב"ע ד"ה הכצעקתה הבאה אלי: יש אומרים אם כן עשו אעשה בהם כלה. ד"ה ואם לא ארעה: ארחם אותם, וכן ירשו (שמות ב' כ"ה) "וידע אלוקים".

1. ועל דעתי ארע אם עשו כלם כרעה הזאת, (ה) העתק את פסוקנו פעמים בטמני פסוק וסמנו בסמני פסוק בהתאם לפרושו של רש"י בהתאם לפרושו של ראב"ע ו"על דעתי".
- 2x. המפרשים המאוחרים מעירים שיש בפרושו של ראב"ע ("ועל דעתי") חולשה גדולה מאד, בהחשב עם חכנם של הפסוקים הבאים אחרי פסוקנו. איזו היא?

א. ארדה נא זאראה עקרת יצחק: ענין "הנסיון" נוהג עם כל, ובחרש כשהגיע שעה להגמר דינם והיה כצדיק כרשע "עד האלוהים יבוא דבר שניהם", במצדף הנסיון בו התמלא מאח הטוב לטובים ואיפת הרע לרעים, כמו שעשה לפרעה ולמצרים, וזולתם מהמורדים. והנסיון אשר בכאן הוא מה שהסכימה חכמתו שיררו שם המלאכים תלה וע"י מעשיהם אשר יעשו עמהם יגמר רע רשעים, להמסיר עליהם פחים אש וגפריית, כי יריצחו ית' ושם אראה הכצעקתם הבאה אלי עשו עם האנשים האלה, וגמר דינם לעשות עמהם כלה, ואם לא ארעה מה לעשות. ואמר "עשו" לשון עבר על שעת גמר הנסיון, כמו (שם ד') "ראה כל המופתים אשר שמתי בידך". והיה אומר כן, כי ידע כי המליץ הטוב למשמע אזניו יחפורר להמליץ בעדם חמשה כמו שעשה.

ספורנו ד"ה ואראה הכצעקתה: אראה זה בפועל, בהתגלות לבם, שיחוקמנו על לוס המתנבב וידעו כל באי עולם, כי לא על חנם היה העונש הגדול.

ד"ה עשו כלה: עשו כלה, שאין ביניהם מוחה, כמו (שמות י"א א') "כלה גרש יגרש אתכם" שענינו "כולכם", וגם זה נודע בשליחות המלאכים שנאמרו (יש ד') "כל העם נקצה" ואין מכלים.

1. מה המשותף בין שני הפרושים האלה ומה שניהם נבדלים מרש"י?
2. מהו ההבדל בחפיפת "ירדה ה'" בכללה ובפירוש מלה "כלה" בפרט?
3. למה התכוון באמרו "כמו שעשה לפרעה ולמצרים"?
4. במה עוזר פ' שמוח ד' כ"א לפרושו של בעל העקדה?
5. לשם מה הוסיף את דבריו האחרונים "והיה אומר כן, כי ידע" - מה רצה לישב בזה?